

Joj, kako si je želel Tinek svetle sabljice in iskrega konjiča! Tisti vojakov konjiček je bil tako prijazna žival. Nič mu ni storil, ko ga je potrepil po bokih! Vojak, ki ga je čedil v hlevu, ga je celo posadil nanj, da se je čutil Tinek ponosnega in mogočnega, da nikoli tega. In tudi sabljico mu je opasal oni prijazni vojak, samo malo dolga mu je bila in nekoliko težka, a ko doraste, mu bo ravno prav. Hotel je imeti tudi čepico s svetlimi gumbi in zlato vrvco okroginokrog. E, čepica bi mu bila že prav, samo glavo ima Tinek še premajhno, zato mu je zdrsnila čepica tja preko ušes do nosu in še dalje do ust. A pride doba, ko se mu tudi glava podebeli, da se bodo tudi na nji lesketali zlati gumbi.

In tako si želi Tinek naprej in naprej svetle sabljice in iskrega konjiča, njegova mati pa spi mirno in pokojno kraj tihe vaške cerkvice.

Notranja gorkota naše zemlje.

Spisal M. Pirč.

Da ima naša zemlja na svoji površini vso gorkoto edino le od solnca, to je gotovo vsakemu znano. Saj se lahko prepričamo vsak dan o tem. Komaj se prikaže zjutraj solnce na nebu, že čutimo večje gorkoto, in čim dlje časa nam sije, tem gorkeje je. Zvečer pa, ko solce zaide, prihaja vedno hladneje. To izpremembo gorkote opazamo povsod, kamor sežejo solnčni žarki.

Drugače pa je v kletih ali vodnjakih, ki leže pod zemeljskim površjem. Do teh solnčni žarki ne morejo prodreti; zato pa je v takih prostorih tudi poleti hladno, ko nas obdaja pod milim nebom blagodejna solnčna gorkota.

Toda varali bi se, ako bi mislili, da je v zemlji vedno hladneje, čim globočje pridemo. Ravno narobe! Gorkota v globokih jamah pojemlje namreč samo do gotove globočine — približno do 20 m pod površjem — potem pa raste vedno bolj in bolj. Rudarjem, ki izkopujejo globoke jame, je to posebno dobro znano. Čim globočje so pod zemeljskim površjem, tem gorkeje prihaja, in v celo globokih rovih, kakor na primer v Parušovici pri Rybniku v Šleziji, kjer je najgloblji rov na zemlji (2002 m) je vročina že neznosna; rudarji so morali opustiti nadaljno kopanje, ker bi ne mogli živeti v taki vročini.

O tej notranji gorkoti naše zemlje nas pa prepričajo tudi gorki vrelci, ki jih je vse polno na zemlji. Kraj Toplice na Dolenjskem vam je gotovo vsem znan, vsaj po imenu. Leto in dan izvira tam vrelci, ki je tako gorak, da se lahko v največji zimi brez skrbi kopljemo v njem. Po tem vrelcu so

zato ljudje tudi kraj imenovali Toplice. Od kod ima ta vrelec svojo gorkoto? Iz zemlje jo je s seboj prinesel na površje. Voda njegova prihaja iz velikih globočin, kjer se je ogrela in precej gorkote je še prinesla s seboj na dan.

Notranjo gorkoto zemlje čutijo posebno tudi potniki, ki se vozijo z železnico skozi predore (tunele), ki leže globoko pod zemeljsko površino. Ako se pelješ skozi predor pod Sv. Gothardom v Švici, čutiš kmalu, kako ti prihaja gorkeje in gorkeje. Na pol poti predora je vročina že taka kakor pri nas v najhujšem poletju, četudi se pelješ v najhujši zimi.

Če je torej gorkota v zemlji vedno večja, čim globlje pridemo, bi moralo postati potemtakem ista jako globoko že tako velika, da bi se voda izpremenila v par in da bi se morala ruda in kamenje razbeliti in raztopiti! To je tudi v resnici tako. Človek sam seveda ni mogel priti do tiste globočine, a zemlja nam pošilja sama dokaze za to trditev na zemljo. Časih vrže kaka gora tako raztopljeno rudo in kamenje na površje, strašno bobnenje in potresi pa spremljajo to bljuvanje zemlje. Takim bljuvajočim goram pravimo ognjeniki ali vulkani. Ko je leta 1883. izbruhnil v Aziji vulkan Krakatoa (tudi Krakatau), je bil pok tako silen, da so ga slišali petkrat tako daleč, kakor je oddaljena Ljubljana od Dunaja, pepel pa, ki je švignil neizmerno visoko v zrak, je več let v nekaterih krajih zatemneval solnce.

Taki izbruhi naše zemlje so seveda večinoma za bližnjo okolico jako nevarni. Leta 79. po Kristusovem rojstvu je zasul Vezuv, vulkan blizu Napolja v Italiji, tri mesta, namreč Pompeje, Herkulanej in Stabije. In pred dvema letoma je strmel ves svet nad grozno nesrečo, ki se je pripetila v Ameriki, ko je kar hipoma izbruhnila gora Mont Pelé na otoku Martiniku ter zasula celo mesto. Okrog 30 tisoč ljudi je izgubilo svoje življenje pri tej grozni nesreči.

Zimsko solnce.

*Nad planinami,
nad dolinami
zarja blesteča
se je zaznala . . .*

*V sinjem oboku
solnce nebeško
je posvetilo,
žarke razlilo
na vse strani.*

*A vse puščobno —
polje sneženo,
polje ledeno
mirno spi . . .*

*Pridi, o, pridi,
solnce, s pomladjo,
zemljo pokoja,
miljena deva,
zime otmi! . . .*

Osojski.